

Til: Rådgivende utvalg
Fra: NIM
Tid: 27. november 2024, kl.9-12
Emne: Referat

Dato: 09.12.2024
Type: RU-møte 4/2024
Saksnr: 2024/2

Referat fra møte i NIMs rådgivende utvalg 27. november 2024

Deltakere fysisk: Legeforeningens menneskerettighetsutvalg, Barneombudet, Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg, Amnesty International Norge, Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS), Jussbuss, Kirkens Bymisjon, Wenche Malmedal, Vibeke Moe.

Deltakere digitalt: Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Sivilombudet.

Fra NIM: Direktør Adele Matheson Mestad, assisterende direktør Gro Nystuen, avdelingsleder Kristin Høgdahl, kontorsjef Birgitte Bøgh-Olsen, senior kommunikasjonsrådgiver Nora Vinsand, seniorrådgiver Thomas Berge, rådgivere Vilde Jalleni Tennfjord, Hannah Cecilie Brænden, Even Sebastian Skallerud, førstekonsulent Sarita Disha Prabhakar, og praktikantene Hilda Bergset, og Oda Unger (referent).

Fra NIMs styre: Styreleder Trine Skei Grande, nestleder Nils Asbjørn Engstad, styremedlemmer Aili Keskitalo, Geir Ulfstein, og Ingvild Bruce.

Forfall: Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Dana Manouchehri, Eirik Larsen, Vibeke Blaker Strand

1. Velkommen og oppdatering

Assisterende direktør Gro Nystuen ønsket velkommen, og orienterte om aktuelle tema for NIM.

2. Antisemittisme i dagens Norge – hatprat og behov for dokumentasjon?

Innledning v/ Vibeke Moe, HL-senteret

Etter Hamas' angrep på Israel 7. oktober 2023 har antisemittisme økt internasjonalt og her hjemme, både når det gjelder registrerte hendelser og personlige erfaringer fra den jødiske minoriteten. Samsvar mellom eskaleringer i Midtøsten og antisemittisme har blitt demonstrert i flere tiår, men utviklingen ser ut til å være sterkere enn tidligere. HL-senteret har kartlagt holdninger mot jøder i 2011, 2017, 2022 og 2024. [Undersøkelsene fra 2024](#), viser økte negative holdninger mot jøder, etter en periode med nedgang siden 2011. Økningen gjelder særlig antipati og mangel på sympati, og kan sannsynligvis knyttes til debatten om den israelsk-palestinske konflikten.

Moes powerpoint er delt med RU.

RU ble bedt om innspill til hvordan antisemittisme kan forstås og bekjempes, og dele oppfatninger om regjeringens nye [Handlingsplan mot antisemittisme](#).

Flere medlemmer i RU har erfart å bli anklaget for å ha antisemittiske holdninger i arbeidet med Israel-Palestina-konflikten. Dette er problematisk fordi det kan skape berøringsangst. NIM kan bidra gjennom å kommunisere rundt temaet på en nøktern måte. Det kan også være behov for å dokumentere problematiske, men lovlige ytringer, jf. [ENMA - antisemittisme](#) og www.samehets.no.

Når det gjelder den nye handlingsplanen, pekes det på at selv om den presenterer mange gode tiltak, er den vag. Det vil være nyttig at NIM følger med på hvordan den følges opp. Undervisning pekes på som et særlig viktig virkemiddel i arbeidet mot antisemittisme.

3. Klima, miljø og menneskerettighetene i EUs aktsomhetsdirektiv og åpenhetsloven

Innledning v/ førstekonsulent Sarita Disha Prabhakar

EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) trådte i kraft 25. juli 2024. Direktivet vil pålegge cirka 100 store selskaper å foreta aktsomhetsvurderinger om miljø og menneskerettigheter i deres aktivitetsskjeder og å utarbeide en omstillingsplan mot klimaendringer. Den norske åpenhetsloven pålegger omtrent 9000 norske selskaper lignende plikter. Noen ulikheter mellom de to regelverkene må adresseres før direktivet implementeres i norsk rett. NIM har påpekt at det spesifikke miljøansvaret bør gjelde alle dagens 9000 bedrifter. Andre mener utvidelsen kan bli for komplisert og legge for stort ansvar på små- og mellomstore bedrifter.

RU peker på at det finnes selskaper som ikke vil omfattes av EU-direktivet, som også har kapasitet til å ha miljøforpliktelser, f.eks. innen helse. Det er viktig at disse selskapene ansvarliggjøres. Flere stiller seg derfor positive til at miljøansvaret gjelder utover de 100 største selskapene. Når det gjelder andre tema, er et relevant spørsmål hva som skiller menneskerettighets-begrepet i direktivet, fra det i åpenhetsloven. Et nyttig tiltak for å sikre etterlevelse av både direktivet og åpenhetsloven, vil være etableringen av et veiledningssenter for næringslivet.

4. Høring om myndighetenes koronahåndtering

Innledning v/rådgiver Vilde Jalleni Tennfjord og seniorrådgiver Thomas Berge

NIM skal delta på en høring i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite 2. desember om [myndighetenes håndtering av koronapandemien](#). Innlegget skal dreie seg om (1) Ivaretagelse av sårbare grupper, (2) Prosesser for å sikre menneske-rettslige begrunnelser av pandemiltak, herunder høringer, involvering av Stortinget, effektive kontrollmekanisme, og (3) Behovet for løpende oppdatering av faktagrunnlag og vurderinger for å hindre at tiltak går lengre enn nødvendig. *NIM ba RU om innspill om hvilke sårbare grupper, og hvilke læringspunkter som særlig bør trekkes frem.*

Flere grupper trekkes frem som særlig hardt rammede under pandemien; trangbodde familier, personer ved dødsleiet og deres pårørende, papirløse, eldre, barn, innsatte, EØS-borgere og arbeidsinnvandrere. Hat og hets mot flere grupper økte også under pandemien.

De prosessuelle garantiene trekkes også frem som viktige.

Lunsjmøte med NIMs styre

5. «Stillhet sårer» - ny kampanje

Introduseres av senior kommunikasjonsrådgiver Nora Vinsand

I fjor lanserte NIM kampanjen [«Stillhet sårer»](#), i samarbeid med Amnesty og Catalysts. NIM presenterer nå tre nye filmer til kampanjen, om hets mot funksjonshemmede, skeive og kvinnelige gamere. RU får se to av filmene, og oppfordres til å spre kampanjen.

6. Virksomhetsplanen 2025

Innledning v/ direktør Adele Matheson Mestad og styreleder Trine Skei Grande

Styret skal snart vedta NIMs virksomhetsplan for 2025. Direktøren gjennomgikk hovedtrekkene i planen og ba om innspill på NIMs arbeid i 2025.

Det trekkes frem en rekke tema som NIM bør jobbe med:

- *Romer*; den minoriteten som kommer dårligst ut i alle kartlegginger om hat og hets.
- *Antisemittisme*; særlig oppfølging av handlingsplanen, og hat og hets mot jødiske barn.
- *Utlendingsfeltet*; særlig rettsikkerhet, høring av barn, og helsehjelp til papirløse.
- *Barn med funksjonsnedsettelse*, og behov for tilsyn med institusjoner.
- *Enkelte grupper eldre*; eldre innvandrere, personer med demens og eldre i overgangen mellom hjem og sykehjem - særlig om tap av helse- og aktivitetsrelaterte tilbud.
- *Bostedsløshet og rett til bolig*. Bekymringsfull utvikling. En planlagt bostedsløse-kartlegging, er blitt avlyst av NAV på grunn av personvern hensyn.

RU mener også at det er viktig at NIM jobber med de rettsstatlige strukturene, som f.eks. rettshjelp, informasjon og praktisk bistand. Her kan arbeidet være sektorovergripende.

7. Orientering om prosess rundt rekruttering av ny direktør

Orientering v/ styreleder Trine Skei Grande

Rekrutteringsselskapet Hodejegerne bistår i prosessen. RU-medlemmene har blitt kontaktet for å gi innspill om hva de tenker er viktige egenskaper hos en ny direktør. Søknadsfristen er 28. november. Neste steg er intervjuer og tester.